

УДК 347.82(045)

¹О.Є. Луппо, к.пед.н., доц.
²Л.Ю. Гузенко, студ.
³В.О. Пусь, студ.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДОКУМЕНТІВ ІСАО, ЄВРОКОНТРОЛЮ ТА УКРАЇНИ У СФЕРІ АЕРОНАВІГАЦІЇ

Національний авіаційний університет

¹E-mail: luppo-ae@mail.ru

¹E-mail: flip7@ukr.net

²E-mail: Vika1105@rambler.ru

³E-mail: Liudmile@rambler.ru

Розглянуто проблеми та перспективи розвитку нормативної бази України в галузі аеронавігації. Визначено невідповідність документів України, що відносяться до аеронавігаційного обслуговування повітряного руху, міжнародним стандартам. Запропоновано заходи їх удосконалення.

Problems and issues of futher development of Ukrainian set of Aeronavigation legislation Effective have been reviewed. The lack of the documents has been identified. The plan of actions to improve set of Aeronavigation legislation of Ukraine has been proposed

Рассмотрены проблемы и перспективы развития нормативной базы Украины в области аэронавигации. Определено несоответствие документов Украины, относящихся к аэронавигационному обслуживанию воздушного движения, международным стандартам. Предложены мероприятия по их усовершенствованию.

Постановка проблеми

Україна забезпечує аеронавігаційне обслуговування в п'яти районах польотної інформації загальною площею 730 480 000 км².

За останні п'ять років аеронавігаційна система України зазнала змін, спрямованих на адаптацію національного регулювання та правил до відповідних стандартів та рекомендацій Міжнародної організації цивільної авіації (ІСАО), заснованої у 1941 р., Європейської організації забезпечення безпеки аеронавігації (Євроконтролю), яка створена у 1963 р. та інших міжнародних регіональних авіаційних організацій.

Розвиток аеронавігаційної системи України здійснюється згідно з Програмою розвитку Державної системи використання повітряного простору України на 2002–2006 рр., Планом конвергенції та імплементації Євроконтролю та іншими багаторівневими національними документами, які спрямовані на інтеграцію аеронавігаційної системи України в Європейську систему згідно зі стратегічним зовнішньополітичним курсом на інтеграцію України в Європейський Союз.

З 1992 р. в Україні чітко розмежовані функції регулятора авіаційної діяльності між Міністерством транспорту України, Державним департаментом авіаційного транспорту (Укравіатранс) та Державним підприємством обслуговування повітряного руху України (Украерорух).

Модернізація аеронавігаційної системи України базується на принципах самофінансування та залучення кредиту Європейського банку реконструкції та розвитку.

Проведені заходи, спрямовані на модернізацію аеронавігаційної системи, спричинили зростання якості обслуговування користувачів повітряного простору України та позитивно вплинули на безпеку польотів.

Важливим аспектом розвитку аеронавігаційної системи є ухвалення Положення про використання повітряного простору України [1], що висвітлює головні організаційні та регулюючі положення щодо використання повітряного простору України. Положення розроблено з урахуванням пріоритетних і перспективних напрямів розвитку системи аеронавігаційного обслуговування України.

Державне регулювання цивільної авіації України

Основа державного регулювання діяльності цивільної авіації України – законодавча та нормативно-правова база, яка складається з таких документів:

- Конституції України;
- Повітряного кодексу України [2];
- Державної комплексної програми розвитку авіаційного транспорту України на період до 2010 р. [3];
- законодавчих актів;
- національних нормативно-правових актів;
- державних та галузевих стандартів;
- керуючих документів зі стандартизації;
- нормативно-правових актів Міністерства цивільної авіації колишнього СРСР, які не втратили свою актуальність, не суперечать Конституції та чинному законодавству України [4];
- чинних для України актів міжнародного повітряного права;
- документів міжнародних організацій, членом яких є Україна.

Нині діяльність цивільної авіації України регулюється на основі близько 140 національних нормативно-правових актів, які відповідають міжнародним вимогам.

Інтеграція української системи авіації переважно залежить від документів нормативної бази держави, що дозволяє застосовувати вимоги Євроконтролю та ІКАО.

Мета роботи – виявлення невідповідності документів України, що відносяться до авіаційного обслуговування, міжнародним стандартам та рекомендаціям.

Діаграма (рис. 1) ілюструє співвідношення кількості проаналізованих керуючих документів ІКАО, Євроконтролю, України, що стосуються авіаційного обслуговування. Перше місце за кількістю документів займає ІКАО, друге місце – Євроконтроль, третє місце – Україна.

Україна приєдналася до ІКАО у 1944 р., до Євроконтролю у травні 2004 р.

До складу нормативної бази ІКАО надходить чимало документів:

- міжнародні стандарти та рекомендації;
- правила авіаційного обслуговування;
- додаткові регіональні правила;
- технічні керівництва;
- авіаційні плани;
- циркуляри;
- спеціальні видання.

Нормативна база Державного підприємства Украерорух налічує більше 30 документів, що стосуються авіаційного обслуговування повітряного руху, тренування та відпочинку фахівців:

- Наказ Украероруху від 7 вересня 2004 р. № 274 «Про організацію роботи органів обслуговування повітряного руху» [5];
- Наказ Украероруху від 1 жовтня 2004 р. № 302 «Про організацію роботи секторів/пунктів та робочих місць органів ОПР Украероруху» [6];
- Наказ Украероруху від 17 червня 2003 р. №180 «Про створення та організацію роботи тренажерних центрів РСР» [7];
- Наказ Украероруху від 20 листопада 2003 р. №321 «Про організацію проведення стажування військовослужбовців» [8];
- Наказ Украероруху від 22 квітня 2003 р. №125 «Про затвердження Положення про робочий час та час відпочинку фахівців УПР Украероруху» [9].

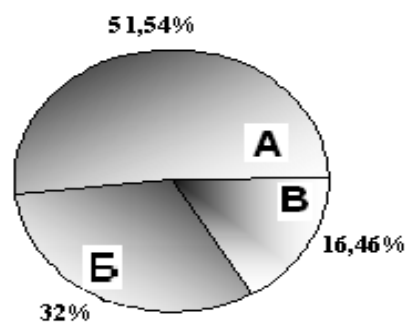

Рис. 1. Діючі документи ІКАО, Євроконтролю та України:
 А – ІКАО;
 Б – Євроконтроль;
 В – Україна

Нормативні документи ІКАО, Євроконтролю та України

Для виконання порівняльного аналізу структури та змісту документів умовно розділимо документи ІКАО, Євроконтролю та України на відповідні розділи (рис. 2, 3, 4).

Рис. 2. Блок-схема розділів нормативної бази ІКАО

Провівши аналіз нормативної бази ІКАО, Євроконтролю та України, виявили відсутність розділів, які б описували людський фактор [10] та розкрили методику керування стресом в критичних ситуаціях.

У документах України відсутній дуже важливий розділ «Охорона навколишнього середовища» [11].

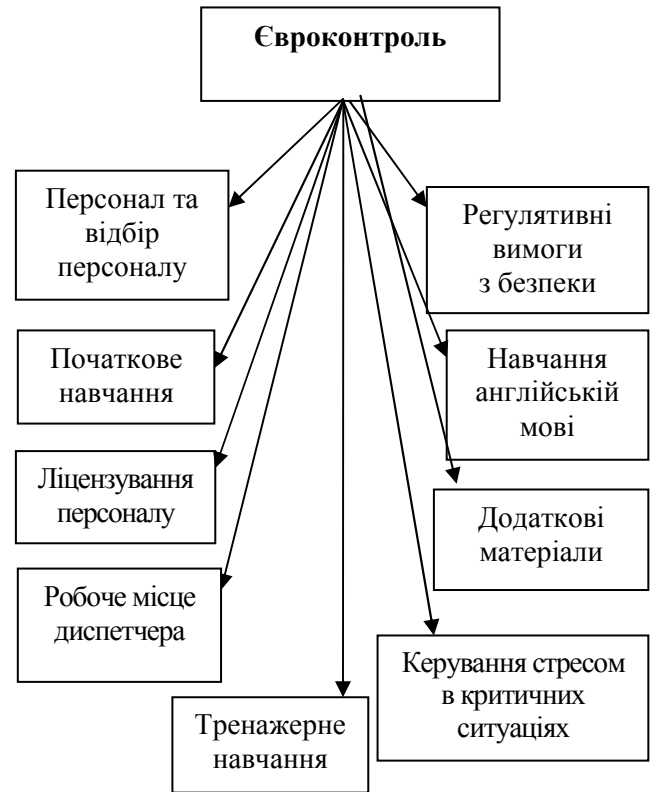

Рис. 3. Блок-схема розділів нормативної бази Євроконтролю

Детальний розгляд структури та складу розділів у нормативній документації України вказує на їх недоопрацьованість.

Наприклад розділ нормативної бази ІКАО «Метеорологічне забезпечення» включає такі документи [12]:

- метеорологію для диспетчерів обслуговування повітряного руху та пілотів;
- керівництво зі стандартної атмосфери ІКАО;
- керівництво з практики спостереження за дальністю видимості на злітно-посадковій смузі;
- керівництво з координації між органами обслуговування повітряного руху та авіаметеослужбами,
- метеорологічне забезпечення міжнародної аеронавігації.

В Україні є тільки Закон «Про гідрометеорологічну діяльність» №443-XIV від 18 лютого 1999 р.

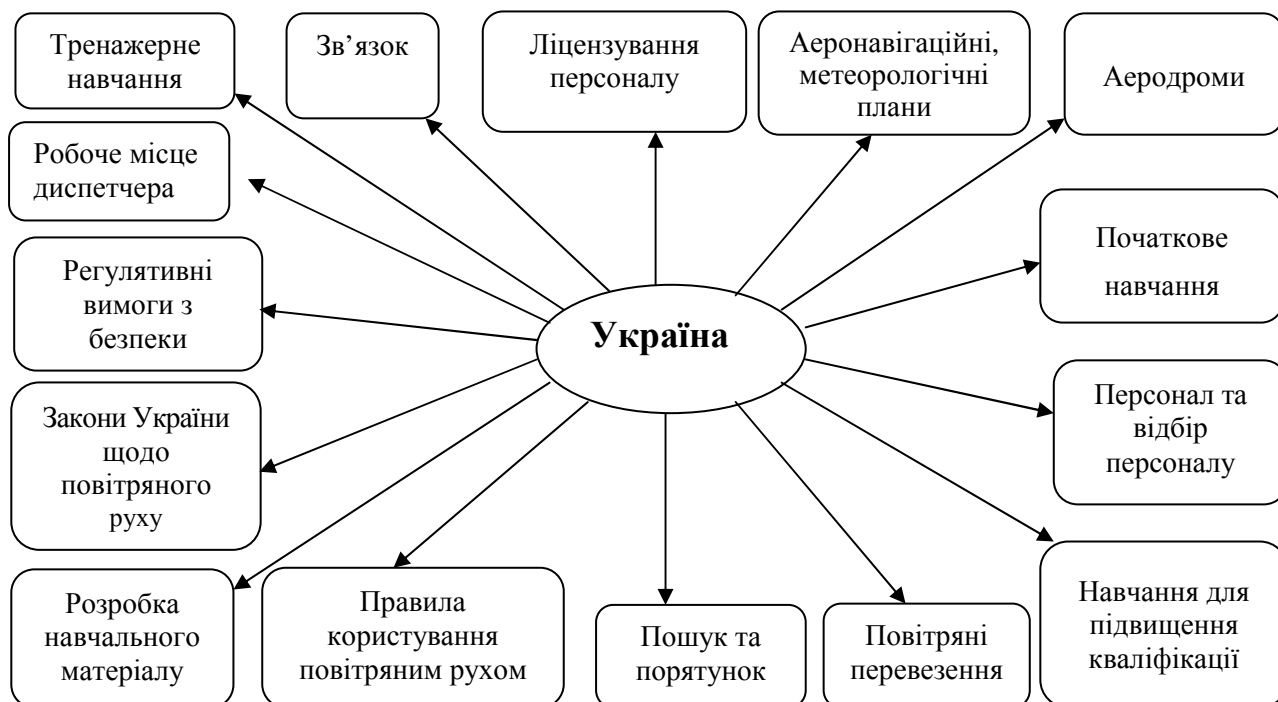

Рис. 4. Блок-схема розділів нормативної бази України

Розділ «Повітряні перевезення» також містить лише один документ – Положення про організацію, виконання та забезпечення повітряних перевезень вищих посадових осіб [13].

Розділ «Навчання для підвищення кваліфікації» містить два документи:

– Наказ Міністерства транспорту України «Про продовження терміну дії галузевих стандартів і прирівняних до них інших нормативних документів колишнього СРСР» [14];

– Положення № 48 про місцеву кваліфікаційну Комісію Украероруху [15].

Нормативна база Євроконтролю має 10 документів, що відносяться до цього розділу.

Правила розслідування авіаційних подій з цивільними повітряними суднами в Україні [16] єдиний у сфері розслідування авіаційних подій, тоді як нормативна база ІКАО має розділ, що містить 21 документ.

У результаті аналізу нормативних документів ІКАО, Євроконтролю та України було виявлено, що аеронавігаційне обслуговування України має недоліки у сфері навчання, підбору персоналу та людського фактора (рис. 5).

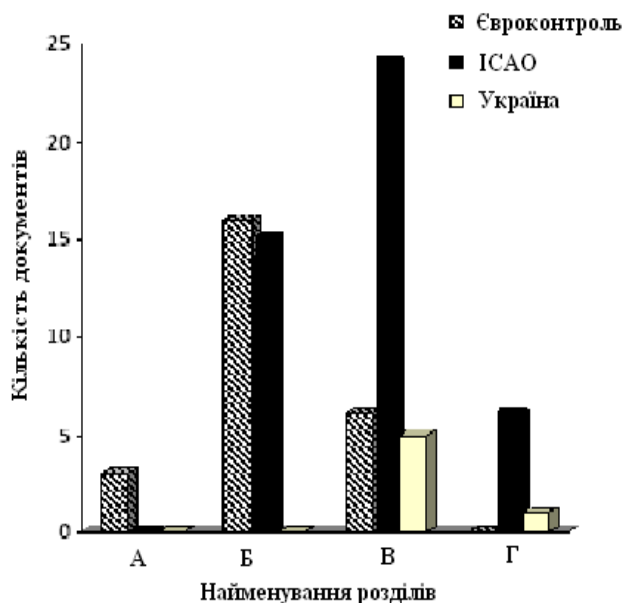

Рис. 5. Розділи нормативної бази України, що потребують доопрацювання та розширення
 А – керування стресом у критичних ситуаціях;
 Б – людський фактор;
 В – авіаційна безпека;
 Г – навколишнє середовище

Не досліджено керування стресом у критичних ситуаціях. У сфері захисту навколишнього середовища не має будь-яких нормативних документів не тільки в Україні, але й у Євроконтролі. Закони Євроконтролю стосуються тільки європейських країн. Удосконалення забезпечення безпеки авіації потребує відповідних капіталовкладень.

Висновки

Для інтеграції системи аеронавігації України в Європейську необхідно доопрацювати нормативну базу України, яка недостатньо забезпечена керуючими документами. Для вдосконалення нормативної бази України у сфері аеронавігаційного обслуговування необхідно розробляти національні документи відповідно до структури та змісту документів ІКАО та Євроконтролю, що дозволить значно підвищити ефективність національної аеронавігаційної системи та інтегрувати Україну в міжнародну авіаційну спільноту.

Література

1. *Положення* про використання повітряного простору України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0169-96>.
2. *Повітряний кодекс* України. Введено в дію постановою Верховної Ради №3186-ХП від 04 травня 1993р.(зі змінами чинна редакція введена Постановою Верховної Ради № 3509-IV від 23 лютого 2006 р.). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3167-12>.
3. *Державна комплексна програми розвитку авіаційного транспорту України на період до 2010 року*. – Режим доступу: <http://www.mintrans.gov.ua/uk/news/2010-05-28/17693.html>.
4. *Конституція* України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/konst/CONST1.HTM>
5. *Про організацію роботи органів обслуговування повітряного руху*: Наказ Украероруху від 7 вересня 2004 р. № 274. – Режим доступу: http://www.mintrans.gov.ua/uk/mtzu_decrees/16518.html.
6. *Про організацію роботи секторів/ пунктів та робочих місць органів ОНР Украероруху*: Наказ Украероруху від 01 жовтня 2004 р. № 302. – Режим доступу: <http://uazakon.com/document/spart07/inx07629.htm>.
7. *Про створення та організацію роботи тренажерних центрів РСР*: Наказ Украероруху від 17 червня 2003 №180. – Режим доступу: [http://217.76.194.234/CGI/irbis32r_opac/cgiirbis_32.exe?S21CNR=20&S21STN=1&S21REF=2&C21COM=S&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21All=%3C.%3EDP=201011\\$%3C.%3E&S21FMT=fullwebr&Z21ID](http://217.76.194.234/CGI/irbis32r_opac/cgiirbis_32.exe?S21CNR=20&S21STN=1&S21REF=2&C21COM=S&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21All=%3C.%3EDP=201011$%3C.%3E&S21FMT=fullwebr&Z21ID).
8. *Про організацію проведення стажування військовослужбовців*: Наказ Украероруху від 20 листопада 2003 №321. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0306-06>.
9. *Про затвердження Положення про робочий час та час відпочинку фахівців УПР Украероруху*: Наказ Украероруху від 22 квітня 2003 №125. – Режим доступу: adpk.at.ua/load/0-0-0-52-20.
10. *Дос 9758*. Основные принципы учета человеческого фактора в системе АТМ: 1-е изд // ІКАО. – Монреаль, 2002.
11. *Додаток 16*. Захист навколишнього середовища. Т. 1–3-е вид. (Поправка 7, 29 жовтня 2001р., Поправка січень 1999 р.). Т. 2. – 2-е вид. (Поправка 4, 19 липня 1999 р.; Поправка 1 Додатку, 25 березня 1999 р.) // ІКАО. – Монреаль.
12. *Дос. 8896*. Руководство по авиационной метеорологии. – 1-е изд. – Монреаль: ІКАО, 1997.
13. *Положення про організацію, виконання та забезпечення повітряних перевезень вищих посадових осіб, затверджено ПКМУ від 27 вересня 99 р. №1784-52*. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=815-98-%EF>.
14. *Про продовження терміну дії галузевих стандартів і прирівняних до них інших нормативних документів колишнього СРСР*: Наказ Мінтрансу від 30 серпня 2002 р. № 612. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1040.1440.0>.
15. *Положення №48 про місцеву кваліфікаційну Комісію Украероруху, затв. Наказом Украероруху від 19 лютого 2003р.* – Режим доступу: adpk.at.ua/load/0-0-0-3-20
16. *Правила розслідування авіаційних подій з цивільними повітряними суднами в Україні*: Наказ Державіаслужби від 03 березня 2005 р. №565. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0928-05>